Ч. 97. Львів, неділя, дня 17. жовтня 1915. Рік I.

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

політична, економічно-суспільна й літературна ґазета.

Ціна примірника 6 сот. На провінції 8 сот. В занятих теріторіях 4 коп.

Виходить що дня рано.

Умови передплати у Львові:

На рік	18·— К.
„ півроку	9·— „
„ чвертьроку	5·— „
„ місяць	1·80 „

В краю і державі:

На рік	24·— К.
„ півроку	12.— „
„ чвертьроку	6·— „
„ місяць	2·40 „

За границею:

В Німеччині	28 мар.
В Америці	8 дол.
В инших державах	40 фр.

Рекламації вільні від почтової оплати. Рукописї приймаєть ся лиш оплачені, а звертаєть ся тільки важнійші і застережені. — „Українське Слово“ продають всї бюра по цїлім краю.

Адреса редакції й адміністрації: ЛЬВІВ, ул. Руська 3. Експедиції: Бляхарська 11.

Ціна оголошень:

За оголошення числимо за одношпальтову стрічку або її місце 20 сот. Надіслане 50 сот. за стрічку, а в оповістках 40 сот., в редакційній частї 60 сот. Повідомлення нро вінчання, заручини і т. д. 1·50 К. за стрічку, найменше 4 К. Дрібні оголошення за слово 6 сот., найменше 60 сот. Слова товстим або розстріленим друком числимо подвійно. Сталі оголошення за окремою умовою. — За зміну адреси платить ся 50 сот.

До громадської думки Европи.

Так названо манїфест, яким представники гнобленого й неволеного українського народу звернули ся в серпні м. р. до европейських народів. „Безпримірна, визиваюча полїтика Росії спровадила на цїлий світ катастрофу, рівної якій історія майже не знає. Ми Українцї. сини великого народу, поділеного між Австро-Угорщиною і Росією, і нечувано гнобленого царизмом. ми свідомі, про що розходить ся в сїй війні. Зовсїм не про якусь геґемонію „ґерманства“ чи „славянства“. Війну веде культура з варварством. Війну ведеть ся тому, щоб остаточно зломати силу ідеї всемосковства, що принесла необчислимі шкоди всїй Европі та загрозила її добробут і культуру.“ Пояснивши заборчо-хижацькі пляни Росії, вказує манїфест одинокий спосіб поставити Росію на властиве місце. „Без відділення українських провінцій Росії був би й найбільший погром тої держави в теперішній війнї лише слабим ударом, з яким царизм в кількох лїтах вилїчив ся б, щоби дальше провадити свою давну ролю бурителя европейського мира. Лише свобідна Україна, звязана з тридержавним союзом, могла би через свою далеку теріторію від Карпат аж до Дону і Чорного моря творити заборолo для Европи проти Росії...“

Отсе суть манїфесту.

А „громадська думка Европи“ ріжно відкликнуласьі на той горячий манїфест, який по части був й докором тїй Европі, що вона санкціонує від соток лїт найбільшу полїтичну, суспільну й культурну кривду, важку неволю й безпримірний гнет одного з найбільших народів світа.

Старі, історичні приятелї України, як: Німцї, Шведи, Турки — і. також тяжко скривджені Росією Болгаре виявили нам і свою симпатію і зрозуміннє для нашої справи,

Та не пора тепер робити підрахунків, бо все ще грають гармати на українських землях і ллєть ся потоком кров.

Отсей факт відклику до европейського трибуналу нагадує нам одну дієву хвилю з нашої безсмертно-славної, хоч так сумної історії. Се манїфест українського правлїння, розісланий в р. 1658 до дворів і володарів Европи. І тодї звертали ся Українцї до громадської думки, тодї, коли ще й зі збруєю в руках могли успішно постояти за свою свободу. Приводимо той характеристичний для порівнання із нинїшньою добою манїфест за В. Литинським, здержуючись із порівнуючими замітками і заключеннями:

„Ми усе Запорожське Військо подаємо до відома і свідчимо перед Богом і цїлим світом, що піднята й ведена нами війна з Поляками не мала иншої причини й иншої цїли, як лише оборону Святої Східної Церкви (що тодї майже покривалась з народністю) і стародавної нашої свободи, котрої любов присвічувала нам, нашому Гетьманови, безсмертної памяти Богданови Хмельницькому і нашому канцлєрови Іванови Виговському. Наші приватні справи ми понехали для Божої хвали і загального добра. Тому заключили ми союз з Татарами, із шведською королевою, а відтак із найяснїйшим Карлом Ґуставом, шведським королем і всїм їм ми чесно додержали вірности. Також Полякам нїколи не давали ми приводу до зірвання умов, тільки свято установлені умови і союзи ми додержували. І не з инших побудів приняли ми протекцію (опіку) Великого Московського Князя, як лише тому, щоби зберечи й помножити для себе і наших потомків, за Божою помічю оружєм здобуту і тільки разовим розливом крови відзискану свободу нашу,.. Ударовані обітницями й приреченями В. Московського Князя наше Військо сподївало ся, що задля єдности віри і власновільного нашого підчинення Великий Князь буде для нас справедливий, прихильний і ласкавий; що буде поступати з нами щиро й не буде наставати на згубу наших вольностей, але що їх ще більше по своїм обітницям, буде помножувати. Та завели нас наші надії. Мінїстри і московські можновладцї намовили того найласкавійщого, найпобожнїйшого й найлїпшого Монарха, що зараз в першім роцї розпочатих між Москвою і Поляками трактатів в надії одержати польську корону — постановив нас угнїтати і гнобити. Щоби се догіднїйще виконати, задумали втягнути нас у війну зі Шведами.“

Та анї Богдан Хмельницький, анї Виговський — як говорить манїфест, — не згодились на ту війну; навпаки, зажадали від Москви, шоб не боролась — зі Швецією в Лївонії. Одначе Москва виповіла війну нашому приятелеви і союзникови шведському королеви і тому не міг він помочи нам здійснити наші пляни. Мало того, наших послів не пропускано до Швеції: Данила Виговського під Люблином ошукано; у Київі, нашій столицї, чого навіть за польського панования не було, здобувано кріпость і введено московську залогу, щоб нас у свою неволю піддати. А її приклад виділи ми на Білій Руси, де 200 шляхетських родин, хоч їм прихильних силою вивезли до Москви; 12 тисяч вольних людей з Могилівського повіту і з решти Білої Руси загнали у московські дебри. а на їх місце спровадили московських поселенцїв. Старого Бихова нам не віддали, хоч його прирекли умовами, а по смерти безсмертної памяти Богдана Хмельницького наміряла Москва зруйнувати усю Малу і Білу Русь. Колиж на гетьманство вибрано Івана Виговського, Москва внесла незгоду до нас, поширюючи поголоски, немовто Гетьман-Поляк і більше сприяє Полякам чим Запорожському Війську.

З початку Барабаша, а відтак Пушкара піддержувала. Воєвода Ромодановський під позором заведення ладу вмішав ся в наші внутрішнї справи, осмілив ся роздавати титули й гетьманські знамена, змінювати полковників, підбурювати до бунту проти Гетьмана, нищити міста, що стоять по сторонї Гетьмана... „Таким чином — кінчить манїфест — відслонюєть ся підступ і переворотність тих, що зразу й за помічю нашої внутрішньої домашньої війни, а відтак отверто звернувши проти нас своє власне оружє, без подания жадної причини з нашої сторони — приладили нам ярмо неволї. Заявляючи про нашу невинність, візвавши Бога на поміч, для збереження свободи є ми приневолені взятись до слушної оборони і шукати підмоги у сусїдів, щоби те ярмо скинути. Не на нас отже спадає вина за війну з Москвою, котра вже всюди загоряєть ся. Ми були і хочемо бути вірні Великому Московському Князеви і лише з примусу хватаємо за зброю.“

Письменники і просвітителї Холмщини.

II.

Наслїдником Методія Терлецького в його культурній діяльности у Холмі був епископ Яків Суша (1652—1687).

Він родив ся 1610 р. у білоруськім Минську, як син міщанина; хрестне імя його було Іван, в монастирі дістав друге імя Якова, Був учителем фільософії і богословя в ріжних монастирах, потім виїхав для студій за границю; В Оломуцї здобув степень доктора теольоґії. якийсь час перебував у Римі.

По повороті до рідньої землї, був знов учителем у Минську. В 1639 р. на призив Терлецького, осів у Холмі і став ректором холмської академії. На тім становищі пережив богато немилих хвилин через завистъ і напади латинського духовенства. В 1642 р. він навіть мусїв ставати перед судом, бо латинський плєбан Бобровський обжалував українську школу, що йому причиняє богато шкід. Мовляв, ученики академії не дають латинській молодіжи ходити з „звіздою“ на Трьох Царів до— уніятських домів; що польському бакалареви Франдови Яшкултови ті самі ученики не дають співати у уніятських міщан; що не давали брати збіжа з піль міщан-уніятів і т. ин.

По смерти епископа Терлецького і його наслїдника, Суша став холмським епископом. На епископськім престолї він продов-

жав традицію Терлецького і з великою енергією працював для культурного розвитку Холмщини.

Особливою опікою Суші тішила ся холмська гімназія. Істнованнє її було поважно загрожене від часу, як у Холмі основала ся латинська школа Піярів. Польські монахи, де тільки могли, шкодили унїятській школі. З трудом оборонив Суша свою інституцію і дістав для неї нове затвердженє короля 1662 р. Учителями були монахи Василияне.

Надужитя польського духовенства примусили епископа шукати оборони у папи. В Римі був Суша двічи 1664 і 1665 р, і в тім часї предложив папі великий меморіял під заголовком „Про працї унїятів“. Писав там такі слова:

„Жалують ся поважані унїятські епископи перед Богом, перед святим отцем і св. римською церквою, жалують ся, бачучи з зачудованнєм, що всюди у нашій вітчинї знаходить ся немало латинських панів, що заходять ся у св. престола, щоби нас унїятських епископів знищити, щоби майно наше прилучити до латинських епископств і щоби полишити нам лише монахів і білих священиків, але їх підчинити духовній юрисдикції.“

Епископ остерігав, що знищеннє унїї в Холмщинї може привести за собою загальний занепад католицької пропаґанди на сході і для держави принесе великі клопоти. Мешканцї Холмщини і сусїдних земель, що жили вдоволені і спокійні під управою унїятських митрополитів можуть перейти на сторону козаків, і тодї Польща прийде у велику небезпеку.

„Бо коли Україна, далеко менша половина Руси, причинила стілько нещастя, то що може зробити вся Русь, як стане православна і прилучить ся до повстання?“

Сї далекозорі слова і в нинїшнїм часї не втратили ще свойого значіння...

Яків Суша був також визначним церковним письменником, полишив ряд праць, що відносять ся до історії Холмщини і унїятської церкви.

„Фенікс трійчи відроджений“ се історія славного образу Богородицї в холмській катедрі; сей образ мав походити ще з княжих часів і був ніби символом розвитку і історії холмської землї. Книжка видана за житя Суші двічи, — у Львові 1653 і в Замості 1684 р.

„Холмські чуда“ таксамо книжка про холмську ікону.

„Житє і мучеництво бл. Йосафата Кунцевича“ — присвячене історії пропаґанди унїї, видане в Римі 1665 р.

Живі і інтересні писання Суші не втратили своєї вартости і до нинї, служать цїкавим жерельним матеріялом для історика української церкви і культури.

Яків Суша умер в Холмі 4. марта 1687 р. Заховав ся його портрет. Із старого образу глядять на нас бистрі, розумні очи. Від енерґічних уст спливає довга біла борода. Розвіяне сиве волоссє. Цїлість — як тип патріярха з мальовил Михайла Ангела. X.

Урядові воєнні звідомлення.

З ГОЛОВНОЇ НІМЕЦЬКОЇ КВАРТИРИ.

На сербськім фронтї.

У військ пільного маршалка ґенерала Макензена операції йдуть згідно з пляном. На південь від Білгороду і Семендрії відкинено Сербів дальше: полонено 450 Сербів та здобуто 3 армати, в тім одну тяжку. Нинї в ночи взяли ми приступом також укріплення на полудневім фронтї Позаревацу, в наслідок чого укріплене місто дісталось в наші руки.

Перша болгарська армія розпочала наступ через східну границю Сербії, та заняла просмики між Бельоґрадчіком а Княжевачем.

На східнім фронтї.

Група військ ґенерала Гінденбурґа:

На південний захід і на південь від Двинська Москалї вчера кілька разів знова наступали. На південь від дороги Двинськ-Новоалександровськ ми їх відкинули серед небувалих для них втрат. Так само заломались два неприятельські наступи на північний схід від Веселової. При третім наступі вдалось тут Москалям війти в наші окопи ширкости одного батальона. Протинаступ як раз розпочав ся. Оден з наших воздухоплавів обкидав успішно бомбами дворець в Мінську, де як раз відбуваєсь велике ладованнє війська. Заприміченo пять тяжких вибухів та оден великий пожар.

Група військ князя Леопольда баварського і група військ ґен. Лінсінґена:

Нїчо нового.

На західнім фронтї.

На північний схід і на схід від Vermelles знов відкинено Анґлійців з наших становиск. Анґлійцї удержались в малім відтинку рова, тільки в західній части т. зв. Kriesgrube.

В Шампанії саські війська на схід від Auberin знищили гніздо Французів, котрим вдалось удержати ся від часу великих наступів в наших становисках; ми полонили 5 офіцерів і 300 жовнірів та здобули кілька машинових крісів.

В ночи з 13 на 14 с. м. наші воздухоплави обкидали бомбами зелїзничі двірцї Chalons і Vitry le Francois важні під військовим зглядом для операцій, що тепер ведуть ся.

Начальна управа армії.

З ТУРЕЦЬКОЇ ГОЛОВНОЇ КВАТИРИ.

З дня 12. жовтня 1915.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ. 12. жовтня. Телеґрафічна аґенція Міллї доносить:

Головна турецька кватира сповіщає:

Дарданельский фронт.

Наша артілерія бомбардувала неприятельський табор в околицї Бїк Кеміклї. та завдала йому великі втрати.

Біля Арібурну і Седіль Бар. слабий огонь піхоти та артілерії і обостороннє киданнє мінами,

Ми застрілили 10, с. м. неприятельский літак в околицї на схід від Ель Ериш; залогу його полонено.

Впрочім нїчо еству
венного.

Европейська війна.

В кліщах.

Рівночасно зі способами напрасної офензиви з російської сторони на бесарабській границї, у східній Галичинї, на Волинї та коло Двинська почали Французи на західнім фронтї з небувало енерґією страшні, криваві наступи. Були вони добре приготовані, мали широку основу, розмах та переводили їх значні сили. Анґлійцї в тім актї не виступали, але ще в попереднім, недавнім. Вони ще не вилизали ся зі страт, які понесли при своїх останнїх наступах, при тім не хочуть новими втратами лякати робітничих провідників, що якраз тепер завзято аґітують в Анґлії за добровільним зголошуваннєм ся до армії тому, що боять ся видання закона о примусовій військовій службі.

За те в Шампанії розпочали Французи на ново наступи і для сеї цїли стягнули позірно нові сили, бо звідомленнє виразно згадує, що введено до бою дві нові дивізії, яких досї ще не вживано. Однак здає ся, що не були вони ново створені, лиш перекинено їх з полудневої части фронту; се стверджують також заграничні часописї. І нові сили треба було тут конечно кинути, бо через великі втрати в ранїших боях ряди дуже прорідили ся.

Досї борби в Шампанії не осягнули успіху. Наступи Французів по найбільше відперли Нїмцї. Лиш в однім місцї осягнули Французи успіх, а саме в околицї Tahure вдало ся їм вдерти ся до нїмецьких становищ і заняти яких 800 m землї. Однак Французи не зуміли використати свого нового користнїйшого положення, а саме не змогли примінити тактики послїдовного напору всїми силами, за всяку цїну, щоби сим робом переломити боєву лінїю. Так могли вони поширити сей місцевий успіх до розмірів великого стратеґічного успіху. Нїмецькі удари здержали їх поступи, відбили всї втрачені позиції та поставили Французів у прикре положенє, бо в тім місцї французький фронт заходить остро в нїмецький і тому загроженій окриленнєм.

Нема сумнїву, що теперішня офензива Французів була дуже серіозна. Числив ся з тим нїмецький цїсар Вільгельм, що був присутний на західнім фронтї підчас тих кривавих заводів. Французи мали на цїли проломати три нїмецькі ряди окопів, щоби прогнати нїмецькі війська з французької та з бельґійської землї. Коли порівнати цїли з успіхами, то треба вважати її зовсїм невдачною. Старала ся наслїдувати австро-нїмецьку офензиву в Галичинї а скінчила ся успіхами російської офензиви на наш край — себто незначними територіяльними здобутками.

Подібно й криваві бої з Росією не вспіли захитати союзних армій а стоси неповинних жертв російської нахабности свідчать, що огненна буря звіялась була від сходу і заходу після згори обдуманого пляну та для виразної цїли: здавити осередні держави.

Морська і воздушна фльота також виявляли оживлену дїяльність. Невдачі Французів на морі, особливо Середземнім, спричинили уступленнє адмірала Laperyre. Для ратовання положення французький предс. мін. і мін. заґран. справ Вівіяні старають ся за всяку цїну приєднати Грецію в той спосіб, що взбуджує у Заїміса недовіре до Радославова. Про воздушні бої приносять звідомлення вісти майже день в день. Нїмцї своєю справностю доводять до сього, що їхні втрати в останнїх боях були чотири рази меншї чим ворожі. Незвичайну прислугу віддають цепелїни, що буяють над морями, придержують кораблї, перещукують їх та пускають або — маючи до помочи підводні лодки — затоплюють.

Супроти завзятих ворожих зусиль, хороброго відпертя їхніх нападів та ще й до того офензиви на Сербію треба вважати виключеним, щоб війська Австро-Угорщини та Нїмеччини могли бути побіджені.

Сербія просить Почвірне порозумінне о поміч.

БЕРЛІН. Московські часописї доносять з Нїшу, що сербські часописї поміщують горячі заклики о поміч Росії. Просять вони, щоб Росія вислала своє військо до Праговии. Цїлий край тужним оком глядає за російським мундуром. В годинї найбільшої нужди просить він царя Миколу, як опікуна великої славянської родини в надії, що він не відкине благання.

ХІЯССО. „Lokalanzeiger“ доносить: В телеґрамі з Солуня представляє один кореспондент завзяті бої, які розігрались при здобуттю Вілгороду.

Серби чекають тривожно на поміч почвірного порозуміння та Греції. Сербський народ є готов на найбільші жертви. Ніш прикрашено на привіт французьких військ прапорами. В Нїші очікують перенесення столиці до Прістини або Монастиря.

Болгарсько-турецький союз.

БЕРЛІН, 12. жовтня. З Копенгаґи доносять до „Lokalanzeiger-а“: З Атен телеґрафують: Турція віддала Болгарії до розпорядимости свої фабрики оружа та два корпуси війська. За се відступила Болгария Турції великі склади угля, велику скількість зелїзничих возів та воєнний матеріял. Турція може рівнож користати з болгарських пристаней на Чорному морі.

Султан зізволив Туркам денебудь пробуваючим вступати в болгарську армію.

Затопленнє анґлійського корабля.

Бюро Райтера доносить: Вість про затопленнє корабля „Галізонес“ та про вратованнє залоги потверджують ся.

Болгарія певна себе!

СОФІЯ, 12. жовтня. Орґан Радославова „Народні Права“ представляє в однїм з послїдних чисел положеннє Болгарії. Між іншим пише:

Маємо повне довіре до нашого народу та до свіжої моральної сили болгарського народу. Ми повинні бути сього переконання, що зближає ся кінець непевности та страху о дальшу нашу державну судьбу. Всї поодинокі верстви народу мусять показати в нинїшній преважній хвилї, що є політично зрілі. Болгари можуть бути певні, що з нинїшним днем розпочинає ся будова великої могучої болгарської держави.

Після покінчення теперішної війни послїдує для Болгар пора довголїтнього мира. Правительство все предвидїло та приготовило дороги, які ведуть до здїйснення народнїх ідеалів „Alea jacta est. Будь спокійний болгарський народе!“

Грізьби Росії.

БЕРЛІН. Тутешні часописї доносять з Копенгаґи: Військові круги в Петербурзї є переконані, що окупація Мякедонії відбудеть ся в найблищому часї.

Однак сподїють ся тут, що війська почвірного порозуміння стануть в короткім часї в Македонії. В тій хвилї розпічне російська фльота бомбардувати побережа Болгарії.

Війна на морі.

БЕРЛІН (Ткб.). Приватний кореспондент бюра Вольфа доносить з Атен, що множать ся случаї сторпедовання анґлійських та француських транспортів, однак анґлійська та француська адміраліція з легко зрозумілих причин промовчує се. В послїдних днях затоплено оден француський і оден анґлійський транспорт. Француський транспорт був на кораблї „Samblim Haven“ та віз 2000 француських жовнїрів.

ЛЬОНДОН (Ткб.). „Daily Chronicle“ доносить з Нового Йорку: Грецький корабель, що виплинув звідси з 2000 резервістами дістав приказ повернути до Нового Йорку, де має ждати на дальші прикази з Атен. Причина сього зарядження незвісна.

Анґлійцї покидають Дарданелї.

ЛЬОНДОН (Ткб.). „Secolo“ доносить з Льондону:

Анґлійцї є рішені прийти з помочю Сербії проти Болгарії. Застановляють ся тільки, як великою має бути помічнича армія, та звідки її взяти. Позаяк вистарчалоб 300.000 війська, а його тяжко тепер зорґанізувати, проте правительство задумує взяти військо з Дарданелів, военну акцію там залишити держачись при сїм тільки оборонної тактики.

Всї військові знатоки є переконані, що поважнїйший успіх на Ґаліполї є виключений, та що булоб корисною річею полишити там цїлу военну акцію. Военна анґлійсько-француська рада вже радила над сею справою та приготовила суспільність на се рішеннє, котре є в кождім разї для почвірного порозуміння дуже болесне.

Невтральність Румунії.

„Süd Slavische Korrespondenz“ доносить з Букарешту: Російське правительство поручило своїм дипльоматичним заступникам в Букарешті поробити старання, щоб провідатись, яке становище занялоб румунське правительство супроти евентуального жадання Росії, щоб Румунія дозволила її на перехід російських військ через румунську область. На такий запит відповів Братіяну заступникови Росії, що Румунія буде боронити своєї невтральности як найбільше рішучо і нікому не позволить на її нарушеннє.

Нові надії.

Справоздавець „Journal“ в головній російській кватирі доносить: Подїї яких тепер свідком є Балкан, не можуть відвертати уваги від акції, яка тепер розвиває ть ся на російському фронтї.

Ми вже пережили ті часи, коли то Нїмцї визискували брак амуніції у Москалів. Часи змінились. Нинї наші союзники на 140 верстовому фронтї в околиці Сморґонь перейшли до офензиви та загрожують нїмецькому фронтови. Наслїдки реорґанїзації російської армії з дня на день є щораз більше очевидні. Тепер Москалї є в силї розпочати офензиву в найбільшому обемі. Як раз в хвилї, коли нїмецькі війська перекинено з російського фронту до Франції та Сербії, мусять Нїмцї видержати сильний російський наступ.

Ґрей про полїтику на Балканї.

ЛЬОНДОН. (Ткб.) В палатї послів Ґрей зложив заяву про дипльоматичне положеннє на Балканї. Почвірне порозуміннє хотїло на Балканї допровадити до згоди, але супроти подій в послїдних роках полїтика Нїмеччини і Австро-Угорщини, що старалась сїяти незгоду, могла скорше здїйснитись, чим наша полїтика зединення та згоди. Ми поставили Болгарії услівє, що має боротись по нашій сторонї проти Турції. На се дано нам до пізнання, що осередні держави поминувши Турцію, зробили Болгарії в заміну за її невтральність о много більші предложення, чим є в силї союзників.

Здаєть ся, що між Болгарією а осередніми державами є тайне порозуміннє, бо неможливою є річю, щоб Болгарія, що в заміну за свою невтральність одержала так великі обітниці, — без дальше йдучих запорук вмішалась в війну, Що до намірів грецького правительства та симпатій Греків: то нема сумнїву, що інтереси Греції, та Сербії є від сеї хвилї ті самі, Обі держави будуть або спільно істнувати, або розпадуть ся. Греція заложила формальний протест, коли перші війська прибули до Сальонік. Що однакож в тій формі удїлена поміч була потрібна, — слїдує достаточно з обставин серед яких висадженнє війська відбулось як також з приняття, яке стрінуло жовнїрів,

Чи-ж Греція вже хоть би зі згляду на грецько-сербське порозуміннє могла заняти інше становиско супроти йдучої для Сербії помочи, як те, що уможливила дальше висаджуваннє війська на сушу та їх перехід до Сербії? Співудїл російських військ є запевнений. Ґрей закінчив свою мову слїдуючими словами. Всї боремо ся задля тої самої цїли. без згляду на се, на котрім военнім теренї йде борба, — а іменно о висвободженнє зпід пруського мілїтаризму.

[Прим. ц. к. кореспонд. бюра: Ґрей думає, що осередні держави позискали Болгарію обітницями коштом її сусїдів. Цїль тої інсінуації є ясна. Тим хотїло почвірне порозуміннє дати Румунії і Греції до зрозуміння, що Болгарія і осередні держави мають супроти них неприятельські наміри.]

Бомбардованнє Льондону.

БЕРЛІН, 14. жовтня. Бюро Вольфа доносить: Наша воздушна фльота в ночи з 13. на 14. с. м. заатакувала місто Льондон та важні обєкти в його околиці та батерії в Іпсвіх. Обкидала вона густо бомбами місто і льондонські доки. На всїх місцях запримічено сильні вибухи та великі огнї. Мимо енерґічної неприятельської акції, котра розпочалась вже на березї, всї наші воздухоплави вернули неушкоджені.

Довкола війни.

Нагальний напір російсьсих військ на Галичину приневолив минувшого року військові круги Австро-Угорщини до здержання офензиви проти Сербії, хоч війська по заемі Білгорода були в дорозї на Ніш, Впрочім похід на Сербію мав тодї инакші цїли, бо відбував ся серед полїтичних обставин зовсім відмінних від теперішнїх. Він мав радше вигляд карної експедиції, а заборчої цїли після союзного договору між Австро-Угорщиною і Італією він не міг мати. Сей договір — як звісно з Червоної Книги — запоручував Італії територіяльне відшкодованнє на случай нарушення Австрією рівноваги на Балканї. І хоч не Австрія лиш Сербія була зачіпною стороною так, що властиво Австрія була приневолена вести оборонні дїлання на полуднї прямо для вдержання свойого істнования і поваги, то мимо сього для оминення непорозуміння з Італією не зновляла походу на Сербію. Тепер, коли Австрія має розвязані руки з Італією та мужно сповнила своє перше незвичайчайно важне стратеґічне післанництво — здержання російської навали, прийшла черга на великі дїлання, що ведуть до здїйснення далекосяглих плянів: здобуття Суеза і взагалї сходу. Скоро тепер замаяв австро-угорський прапор на бувшім конаку сербського короля в Білгороді, всї звернули свої очі на зелїзничу лінію, що була досї неначе увязнена, а тепер стане важною комунїкаційною артерією між заходом і сходом. Вступленнє союзних військ до сербської столиці серед дуже прикрих природних обставин послужило для Балкану доказом неспожитої сили осередніх держав.

Для Болгарії був він знаком для розпочаття военних кроків проти Сербії та заатовання її в сторонї Княжевачу для сфорсовання північкосхідного відтинка Сербії та осягнення получення з осередніми державами. Найвизначнїща представителька Балкану — Болгарія вже находить ся в числї дїяльних приятелів осередніх держав, а всї вони враз із Туреччиною творять почвірний союз, незломну „зелїзну бриґаду“. Болгарія не хотїла війни. Вона змобілїзувала ся що-йно тодї, коли Сербія' місто віддати Македонію, стягнула військо на болгарській границї. Так як тепер справи мають ся, то становище балканських держав переважує в користь Австро-Угорщини і Нїмеччини. Колиб Греція та Румунія станули по противній сторонї, то навіть в такім случаю була би рівновага по одній і другій сторонї.

Та Греція поробила в останнїх днях многоважні досвіди, що будуть мати чималий вплив на її будуччину. Вона й відказала ся від участи в такій війнї, якаби мала для Росії увінчати ся здобуттєм Царгорода, Босфору та Дарданелів, а для Італійців здобуттєм островів на еґейському морі, набуттєм нових земель в Албанії та Малій Азії. Вона вибрала полїтику для себе догідну, полїтику вільного народа. Грецький купчик вже тепер застановляєть ся, якої цїни він зажадає від почвірного порозуміння за полишеннє в спокою анґлійсько-француського етапного пристанку в Солунї. Буде вона без сумнїву висока. Підбиває її ще Болгарія, що під запорукою осередніх держав обіцює Греції ненарушимість її державнїх меж, признає їй права до східної Македонії та робить добру надїю на дальші територіяльні здобутки. Крім явного зачіпно-відпорного союза з Сербією має Греція тайні союзи, між иншими також з Болгарією, ворогом Сербії.

Греція не спиняє Анґлійців і Французів у висаджуванню військ в Солунї, бо знає, що її опір викликав би бомбардованнє і знищеннє її гарного побережа непрошеними гістьми. Однак Анґлійцї та Французи, що привезли вле 30.000 „братів Славян“ з Альжиру, Конґо, Марокко, Індії, Трансвалю та Австралії в поміч Сербам, не можуть свого війська привезти богато (треба його яких 400.000), не можуть його доставити на час, а вкінці найгрізнїще: Греція може сю „славянську“ армію дуже легко відтяти і приневолити до здачі або в австро-нїмецький або болгарський полон. Новий предсїдник міністрів і мін. загран. справ Занміс заявив вже представникам почвірного порозуміння, що не позволить їхнїм військам користувати ся грецькими зелїзничими лініями.

Нові змагання на Балканї почали ся саме тодї, коли була до сього найвідповіднїща пора: коли Дарданельська акція збанкротувала, коли нові справи анґльо-француської офензиви покінчили ся невдачами та спричинили димісію француського мін. загр. справ Делькассе, що одначає свадок русофільського курсу в Франції. Лише Анґлійцї не сплять, а приготовляють на суші на морі і у воздусї сильний напад на бельґійське побереже. На цїлім відтинку Ізери жива діяльність. Нїмцї-ж спочивають, — бо вже приготовані на се.

В. ХОМА ДОВСЬКИЙ.

Полїтичний уклад хорватскої суспільности.

Народи Монархії переживають тяжку пробу. Переживають потоки крови, поносять величезні жертви в майнї, щоби могли і дальше жити разом. Бо Монархія не є, як декотрі думали штучний конґльомерат ріжнородних націй, але орґанїчний витвір історичної конечности. Поодинокі народи Монархії, як самостійні від себе незалежні, віддані тільки власним силам мусїлиб скорше або пізнїйше впасти жертвою захланних, сильнїйших сусїдів, але як гармонійна цїлість вони представляють велику силу, якій сусїди не можуть накидати свою волю.

Та аби співжиттє могло гармонійно уложити ся, являєть ся конечним взаїмне пізнаннє і зрозуміннє. Тілько знаючи і розуміючи оден одного, можуть вони як слїд боронити своїх інтересів і взаїмно собі помагати.

Взаїмне пізнаннє крім того скріплює духові звязи, збільшає симпатії і витворює взаїмну любов, те так рідке, а так бажане почуваннє між народами.

Щоби як слїд зрозуміти дану суспільність, її погляди, стремлїння і ідеали, треба знати обставини, в яких та суспільність вихована, традиції, які її піддержують, полїтичні і культурні чинники, які в ній дїлають, тай причини, котрі на повстаннє тих чинників зложили ся, одним словом треба знати історію, а що найменше, недалеку минувшість тої суспільности.

Для представлення полїтичного укладу одного народа не вистарчить вичислити поодинокі полїтичні партії, та їх програми, але треба вияснити, як і чому ті партії повстали.

У великих і незалежних націй можуть ріжні сторонництва повставати як витвір, консеквенція внутрішнього розвою, як кристалїзація ріжних поглядів, стремлячих до як найцїльнїйшого осягнення повної суспільної гармонії і добробуту, а у менших і залежних народів ріжнородні сторонництва переважно повстають більше як рефлекс або реакція зовнїшних впливів. Тому студіюючи таку суспільність, мусимо дуже часто звертати увагу на сусїдні нації, під котрих впливом вона жиє і розвиває ся. Се найблизший примір у Українців, коли хочемо зрозуміти

їх політичне життє, мусимо передусім докладно знати відносини польські і російські. Так само, хотячи зрозуміти політичний уклад у Хорватів мусимо запізнати ся з їх відношеннєм в першім ряді до Угорщини, а відтак до Австрії, до італійських затїй і до Сербів.

Хорвати перші зі всїх словянських народів (бо вже на кінци VII. столїтя) витворили самостійну державність. Осередком тодїшної Хорватії була теперішна Дальматія і полуднево-західна часть Боснії. Звідси хорватське імя і державність поширили тя на північ аж до Драви, частинно також поза ту ріку, а на схід до теперішної Сербії і до ріки Бояни, обняли отже переважну часть теперішньої Чорногори. Крім того хорватські бани (звідки назва „бан“ походить, не можна виясници докладно) в борбах з франконською державою Карла Великого і його наслїдників, з котрих Хорвати вийшли побідоносно, навязували дуже тїсні взаємини з князями сусїднього і етноґрафічного дуже зближеного словянського народа.

Поселивши ся в Дальматії, підбили Хорвати під своє панованнє домашне латинське населеннє тай стали морською дуже поважною як на ті часи силою, мусїли вести завзяті і безнастанні борби з Італїєю, зглядно з Венецією. В тих борбах Хорвати не тільки охоронили свою державну самостійність, але навіть стали майже виключними панами Адрийського моря. Хорватського князя Домаґоя називають венеціянські кронїки „pessimus dux croatorum“ (найгірший князь Хорватів).

На початку X. ст. напирають з півночи на Хорватію Мадяри, котрі хотїли через Хорватію перебити ся до Італії. Однак бан Томислав відпер їх напади так рішучо, що папа прислав йому у знак признання королївську корону. Торжественна коронація відбула ся 925 р. на дувинському полї в теперішній Боснії.

Від того часу хорватські володарі носять назву королів. Домашні королї на жаль не панують довго, бо вже 1102 р. навязує Хорватія персональну унію з Угорщиною. Той акт навязання персональної унії є дуже важний, бо на нїм оснсвують ся дальші відносини з Угорщиною. До унії прийшло в такий спосіб. Послїдний хорватський король Звонімир оженив ся ще як бан Слявонії зі сестрою угорського короля Владислава Святого, Оленою Красною. Він помер не оставивши наслїдника. Народня традиція говорила, що його властиво забили хорвацькі вельможі, котрі були дуже невдоволені з його занадто папофільської полїтики і що він умираючи прокляв Хорватів, щоби нїколи вже не мали короля своєї крови. І дійсно, по смерти Звонїмира наступило interregnum і завзяті боротьби між вельможами о королївську корону.

Олена Красна бажаючи положити тим борбам конець, попросила свого брата Владислава, щоб прийшов і запанував в Хорватії. Владиславови однак не удало ся сього зробити, бо в тім часї наступила інвазія Куманів в Угорщину. Він був приневолений боронити власного краю. Що йно його наслїдник Кольоман зібрав сильне військо і виправив ся на Хорватію. Хорвати поняли небезпеку, відложили тимчасово внутрішні борби. тай умістили свої війська на Драві коло Вараждина, щоб відперти Угрів. Зібрали ся тут всї хорватські ветьможі крім сторонників бана Петра Свачіча, найповажнійшого домашнього кандидата на короля. Кольоман — котрого історія називає хитрим — видячи що силою правдоподібно нїчого не порадить, вислав до Хорватів своїх послів з пропозіцією, щоб добровільно його вибрали королем і тим способом зробили конець внутрішній незгоді. Хорвати пропозицію приняли, удали ся з відпоручниками Кольомана до Кріжевця і там вибрали Кольомана хорватським королем. Заключено при тій нагоді пісемно умову так зв. „pacta conventa“ яка в цїлости до тепер заховала ся. В тій умові Хорвати з одної сторони вибирають і обовязують ся признавати Кольомана і його наслїдників на угорськім престолї хорватськими королями, а королї угорські з другої сторони обовязують ся коронувати ся окремо на королїв хорватських, боронити тай шанувати індивідуальність хорватської держави. Що йно по заключенню тої умови, Кольоман увійшов до Хорватії, побив Петра Свачіча і коронував ся на хорватського короля в Білгородї коронаційнім містї хорватських королїв.

Відносини Хорватії до Угорщини розвивали ся аж до 1790 р. на засадї персональної унії, або як Хорвати все висказували ся на засадї, що вони признали своїм паном не Угорщину, але тільки угорських королїв. Панувала в тих відносинах вповнї засада „regnum regno non praescribit leges“ (королївство королївству не приписує законів).

Що до Австрії, затримали Хорвати по виборі Габсбурґів також самостійне державно-правне становище. Про окремішність хорватської державности свідчить найлїпше факт, що Хорвати, дня 1. січня 1527 р. вибрали цїлком окремо і незалежно від Угорщини, Фердинанда I. королем Хорватії. (... Ferdinandum in verum. legitimum et naturalem nostrum et totius huius regni Croatiae regem et dominum, nec non... annam in veram.. totius regni Croatiae reginam... elegimus).

До 1790 р. нїхто також зі сторони угорської не оспорював хорватської державности. Щойно по 1790 р., коли хорватська шляхта в цїли успішнійшої оборони своїх прав заключила реальну унію з Угорщиною і коли зачав в Европі під впливом ідей француських фільозофів ширити ся рух національний, повстали в Угорщинї домагання, стремлячі до усунення хорватської державної індивідуальности.

По тім роцї політичне життє в Хорватії входить в нову фазу, котру цїхує чим раз більше напруженнє відносин з Угорщиною, котре в кінци допроваджує до цїлковитого зірвання тих відносин і до війни в бурливім 1848 роцї.

Голоси краю.

Дещо з освободженої Угнівщини.

Угнівщина належить до тих околиць, котрі взагалї не брали участи в воєнній еміґрації. Причина лежить не так в недостачі охотників до утечі (чи як тепер кажеть ся, сповненя національного обовязку...) перед московською навалою, як в тім, що ся навала заляла Угнівщину цїлком несподївано. По побідах наших військ над Москалями під самим Угновом з кінцем серпня м. р. прийшли несподїванки для околиці з початком вересня з тої сторони, звідки найменше сподївано ся. Москалї прийшли так ненадійно зі сторони Львова, що не було часу і подумати про утечу. Та нема злого, щоб на добре не вийшло. Терпіли всї, тай научились не мало. Пізнали себе і своїх, пізнали чужих, а се в життю придасть ся.

В малих битвах які розігрались, околиця як і сам Угнів потерпіли не много. За се дали ся в знаки самі „чудо-ґерої“ по випертю наших військ. Зі словами на устах: „ми прийшли вас увільнити від панів та жидів,“ кинулись герої рабувати такой тих. за котрих, як казали, прийшли боротись. Ревідували кождого, кого стрінули на улиці, знїмали з пальців обручки, з кишень забирали найдрібнійшу монету, а з домів, місто скритих австрійских жовнїрів, за котрими шукали, виносили що далось. Перейшла одна партія, приходила друга, і так кілька, доки не увільнили з усього.

Перейшли війска, прийшов військовий заряд з осїдком в Угнові. Зачалось урядованє етапної команди, котра як здаєть ся на війнї найбільше користає, бо доглядаючи порядку, вишукуючи підвод, набиває карман грішми тих, котрі хотять за всяку цїну викупитись від прислуг для російського війска. Дійшло до того, що при витяганню убитого коня з води, салдати-поліцаї заробили 600 К. від тих котрі відказувались витягнути коня, вкінці прийшли такі, що таки мусїли витягнути.

Зробити гріш на війнї, се одна з цїлей російского жовнїра. Стремлять до неї ріжними дорогами. не перебираючи в средствах, Маленький примір сього: „Трьох інтелеґентів з Угнова вибралось поза місто дихнути свіжим воздухом. Перейшли зелїзничу рампу де постійно стояв салдат на вартї. В хвилї переходу не було салдата; мабуть скрив ся в корчах. Вертаючи назад задержує салдат, заявляючи, що арештує їх, бо туди не вільно ходити, хотяй сею дорогою всї ходили і їздили, але поводить ся так,

ЕВА ҐР. V. BAUDISSIN.

Львів упав!

Було вже по девятій годинї, як дзвони малої сїльської церковцї перервали мовчаливість ясного, горячого, червоного вечера. Селяне повиходили з хаток до вузких городців. Вони мовчки прислухувались: се грали оба великі дзвони а рівночасно з сусїднього села дав ся чути веселий гомін. Там також дзвонили — се означало якусь побіду — отже добре. Однак нїхто не звірив ся зі своєю думкою перед другим. Радість і біль ховали вони глубоко в своїх серцях і лиш виїмково їх виявляли. Але гуртки збільшали ся і люде питали себе счудовані, що є на дїлї. То мусїло бути щось дуже важне, таке, що порушувало до глубини їх душу.

Головною улицею села надійшов вівчар. Його хатчина стояла аж ген край лїса, тому він потребував доброї хвилї, щоб дійти до місця, звідки розносило ся голосїннє дзвонів. Пристанув біля церкви, коло плота шевця Ебермана.

„А знаєш, Ебермане, по що вони дзвонять?“

„Певно якась побіда“.

„Якаж?“

„Ану, вгадай“ кинув у ганноверськім нарічччю швець.

Вівчар подумав а відтак вповів: коли Гінденбурґ так довго мовчав, то певно він щось великого вдіяв.

„Але де, то не Гінденбурґ.

„А де? У Фляндрії? Там кождого дня можна чогось сподївати ся“.

„Фляндрія — де-де, то не там — —“.

Диво! вівчар перейшов усї боєві фронти а не назвав одного імени. Еберман казав йому думати та не справив його анї одним словом на правдиву путь.

„Треба йти до коршмара“ рішив на конець. „Той буде добре знав — йому певно доповіли з почти.

Вівчар пішов з провола дальше. Коршма була на самім вступі до села. Низька душна кімната, Світла не було; треба було щадити нафту.

„По що вони дзвонять?“ спитав вівчар по обмінї декількох слів. Як-раз в сїй хвилї пронесли ся на дворі останні удари дзвонів. Усї прислухували ся мимовільно їхнім поволи завмираючим звукам.

„Львів здобули“, вповів коршмар. „Почтар подав менї таку відомість телефоном. То ще приватна відомість, але з Відня дістали вони впевненнє, що нинї пополуднї він впав. Почтар каже, що то дуже важне. Тому дзвонили. Завтра будуть вивішені фани, а дїти будуть мали день вільний від науки. Так затямлять вони найскорше історію великої війни“. Він засміяв ся добродушно.

„Львів“, спитав вівчар, „то десь в Галичинї, ні?“

„Так, вівчаре, в Галичинї“.

Знов замовкли.

Вівчар нїчого не сказав, навіть не сїдав, обернув ся і вийшов з темної кімнати.

На дворі все ще було ясно, а липи коло церкви почали перший раз сього року наповняти солодким запахом вечірний воздух.

„В Галичинї“ думав собі вівчар, „там пішов й Август“.

На останній полевій картцї стояло написано: „Здоровлю вас по сто тисяч разів. Менї ведеть ся добре. Наш полк йде до Галичини, тому мусимо довго їхати зелїзницею. Твій Август“,

22. мая надійшла картка, точно перед чотирма недїлями. Від тодї нїчого.

Еберман все ще стояв біля плота. Вівчар переходив.

„Вже знаєш, вівчаре?“

Той притакнув. „Так, Львів. То має бути десь в Галичинї. А я хотїв би — хотїв би дуже, щоби Август тото пережив — —“.

Швець вислухав то мовчки. Але він не сказав ні слова розради. А преція вони розуміли себе.

Нараз вернув ся вівчар і то скоршими кроками чим передше. Він приступив до самого плота і сказав: „Як Август не верне, Ебермане, то дістанеш мою безрогу, Бо я її не хочу і не хочу вже ніякої для себе опасати.

Еберман не відповів нїчого. Улиця опустїла. лиш кроки вівчаря розносили ся. А швець думав, кілько молодого життя коштували всї ті тижднї від коли вівчарів Август прийшов до Галичини. Тодї батько йому оповідав. Він роздумував дальше над тим, що то вже шестий місяць минає, від коли його найстарший син „зляг“ у Франції на свою рану, як то йому написали.

„Зляг на свою рану“ — сей вислів був для них такий чужий, що вони мусїли собі його вперед поясняти, себто він. його жінка і Фріда, дївчина померкого, яка перебувала у їх домі. Тож то тодї голосили жінки.

Він нї. Він не міг плакати. Але думав про нього кождого вечера, коли відпочивав по працї та представляв собі, що чує його веселий голос, як він передражнюєть ся з Фридою. Та всї вони не вели разом розмови про нього. Не вільно було словами нарушувати сих святощів.

Коли він вкінцї війшов у хату та намагав ся обернути в зелених дверах заржавілий ключ — бо знов могли йому впхати кількох полонених з найблищого табора — то думав собі, що гарно було би, якби вівчарів Август ще пере-

що вже малий гріш зробить його менше дбалим для добра армії. Інтеліґенти не бачучи нічого каригідного, та не догадуючись, о що саме іде салдатови, не беруть ся давати грошей. „Так ступай,“ каже салдат, „ви арештовані.“ Кілька кроків дальше другий салдат питаєсь з усьмішкою на устах: „Гаспада у вас денєг нєто?“ Ні, кажуть пани. „Вот в тім і плохе дєло. Коли-б у вас дєньґи все було-б хорошо.“ І так з жажди зиску мусіли пани під баґнетом перейтись на постерунок, де їх і випущено, не знайшовши нічо каригідного. За се потішив їх лікар Українець словами: „Панове у нас не найдете чоловіка порядного, котрий в своїм життю не був-би арештований.“

Тяжка атмосфера над околицею та містечком. „Сиди дома і не показуй ся,“ радив один другому, бо всіх арештують, особливо „клятих мазепинців.“ Те одно щастє мали мазепинці Угнівщини, що не було в околицях і місточку „галицко-русского“ патріота котрий-би вказував на них. І так мазепинці, набрали води в рот, сиділи і чекали, що гуде дальше. Кілька днів спокій, та не довго. Почалось урядованє пана старости в повітовім місточку Раві руській. Тягнено туди селян-війтів, учителів, сьвященників, не виключаючи і Поляків, а ціль сеї тяганини була викладати всім історію України. „Пан староста,“ покликуючи ся на „свої“ історичні факти, доказував нестійність українських стремлїнь, та все кінчив авдієнцію словами: „Нєт Мазепинцам вольной України!“ Особлившу увагу присвячував „пан староста“ (так звали його селяни) місточкови Угновови, вказуючи на него як на гнїздо „мазепинців.“

Народ замовк. не знав що дієсь. Маловіри та не многі російскі симпатики, піднесені на дусї російскими обітницями, увірили що вже инакше бути не може. Та загал відносив ся ворожо до наїздників, та „русскої культури.“ хиба жидики місточка Угнова перенялись скоро „русскою культурою“ ходячи з нагайками і обкладаючи себе ними взаїмно. Народ з повною вірою, що прийде хвиля освободженя з московскої неволї молив ся за поворот своїх, та ждав. Всїх лучило спільне горе, одно бажаннє повороту своїх.

Довго ждали ми на поворот своїх, та такой діждались. Прийшов кінець [redacted] червня б. р.; дались чути стріли вже дуже близько. Питають салдатів, що нового?; „утікайте“ — кажуть, „бо Ґерман прийде то вас всїх вимордуе.“ „Ох коби борше“ — думав кождий.

Прийшла хвиля визволеня, Дорого за неї заплачено. Почалась урядова реквізиція всього. В місточку Угнові оголосив поліцай, що буде „комісія,“ щоб все виганяти, весь доробок, конї, корови, дріб, бо хто лишить хотьби курку дома, буде розстріляний. І народ злякав ся. Під ударами козацьких нагайок виганяв все перед комісію, а ся забирала. Що тяжко було вивести з собою, нищено на місції. Збіже поливано нафтою та сипано в ріку. Забрано все, що було, а коли народ ревними сльозами плакав-просив, що згине з голоду, полишено кільканайцять коров. Скінчилась урядова реквізиція страшна, бо лишила кождого без средств до житя, та по ній наступила єще страшнійша, котру козаки робили на власну руку. „Чому наші не приходять“ — говорив плачучи народ. „Най беруть все коби лиш скорше забрались.“ І дійсно козаки забрали, що ще мож було взяти.

Надійшла неділя 27. червня б. р. Се день найстрашнійший, але і день сповненя надій. Чудний ранок. В місточку Угнові спокій. Рабуючі салдати уступили, народ скрив ся. Приходить російський батюшка під церкву, хоче служити Службу Божу. До того часу. на щастє місточка, церков сама не була спрофанована російскими батюшками. Починають пукати ґранати. Батюшка утїкає зі словами: „Вот зволоч Ґерман, така хороша церков, не дасть служити Службы.“ Стрілів арматнїх більше і більше. Наступає утеча Москалїв, а з ними слїдує і пожар місточка та околиці.

Сталось се, чого всї бажали. Ввійшли наші союзні німецькі війська. Радощам не було границь. Все веселе, вдоволене, радуєть ся. та біда лиш, що не може висказати того, що серце відчуває, бо не розуміє жовнїра, а він його.

Тут і наше ґоре.
котрі найбільше вислугувались Москалям, робили інтереси з ними, доробившись не малого гроша, хотять те все затерти, хотять показатись — коли се нічого не коштує — патріотами, а погубити „хлопа-ґоя.“ Стремлять до сього ріжними дорогами

Малий образець з часів входу побідних німецьких військ. Виносять жиди образ з родиною Монарха, танцюють з ним, а коли один з німецьких жовнїрів, котрому влізли в дороґу відіпхнув їх, знаючи лицемірство, вони обертають образ другим боком говорячи: „єсть і німецький монарха“, в надії, що о се жовнїрови ходило, Факт сам дрібний, невинний, здаєть ся навіть патріотичний, але в тім річ, що наш мужик. хотяй більш радував ся і щиро. неспосібний до подібних сцен, а се робить його в очах некритичних жовнїрів менше льояльним. А коли зважить ся се. що знаючи німецький язик кинулись жиди давати інформациї, як найбільше фалшиві роблячи всїх, не лишаючи навіть найбільших патріотів, москвофілами. то такий поступок жидів, робив їх в першій хвили дуже льояльними, а підбурював жовнїрів проти місцевого, християнського населеня, особливо українського. Що ділось в души бідного міщанина, чи міщанки, навіть інтеліґента, котрий натерпів ся за Москалів, стратив все, лишивсь голий-босий, чув він лиш: „ви мазепинці“, ми вас всїх в тюрму „ви зрадники“, те саме почув від жовнїра на котрого чекав десять місяців, як на спасителя. Страшні часи настали. Зневіра у інтеліґентів, а ще більша у народу. „Прийшло панованнє жидів. ми безсильні, ми не вміємо говорити по німецьки, а жиди закопують нас“, говорено. До того почались доноси, анонїми на всїх і на вся.

Та се тревало не довго. Перейшла горячка. Наші інтеліґенти почали зближатись до німецьких властей і жовнїрів, давали їм вірні інформациї, демаскуючи підлих інформаторів. Найбільші тут заслуги українських студентів, котрі звязались в цїли поборюваня холєри в „Gesundheits-Organisation der ukrainischen Studenten in Uhnów“. Орґанїзація введена в життє німецькими властями, почала давати інформациї висшим офіцерам і жовнїрам про наші відносини, про нашу історію, чим спричинила зміну поглядів на нас і нашу справу. Заходом орґанїзації з рук німецьких лїкарів вийшло кілька прихильних статей про нас.

Які інформації давали про нас
най послужить
се яко доказ. Одного з членів орґанїзації запитав ся висший військовий лїкар: „Чи се правда, що — — коли ми подивляли красу українських церков — що всї українські церкви тому так гарні, бо збудовані за російські гроші“.

Без цїли політичної, а лиш як чисто гуманна орґанїзація українських студентів сповняла подвійну цїль. Боролась не лиш з холєрою, але і підлими інформаторами. Декому не на руку була орґанїзація і праця наших студентів.

Почалися закиди, ворогування на гуманну орґанїзацію, котра так много добра зробила для місточка Угнова, що удостоїлась найвисшої похвали німецьких властей.

А орґанїзація працювала для добра громади і тих що під нею рили, бо удостоїлась ще подтвердження одержаної від німецьких властей похвали і від австрійських. Що-ж говорити про наші політичні орґанїзації, коли чисто гуманна орґанїзація викликала бурю закидів тому лиш, що мала характер український. Німцї бачили се, питались чи так у нас все, а коли отримали потвердженнє сього, то не могли надивуватись.

Славити Бога минула буря московська, пережила Угнївщина і клевети вийшовши побідно, всї вдоволені, що чей-же буде лучше. „Справа українська горою“ — говорено, бо-ж ми були вірні все, а передовсїм підчас московського наїзду.

жив здобуттє Львова, Се було найсумнїще, що ті яких вкрила зелена мурава, нічого не знали про великі побіди. — —

Сїльський листонос добив ся через густу хмару пороху до села. Дивне що вівчар також якраз у тамтїй сторонї мусїв пасти! Поволи гнав він вівцї перед собою та приглядав ся поважно, як його пес окружав череду та відганяв від краю рова, коли вівцї хотїли вскочити в поля. Він не чув кроків почтового післанця — сей мусїв за ним кричати.

„Гей, вівчаре. є лист! З поля — коби було що доброго!“

Пішов дальше та розносив від дому до дому ту радість а там сум.

Вівчар кивнув головою на його слова, що були в половині питаннєм в половині бажаннєм. Однак він мусїв вперед витягнути окуляри з мішка, що звисали йому на плече; то було за довго листоносови.

Вівчар вже пізно пригнав череду. Всї дивували ся, але ніхто не ставив йому питань. коби лиш вівцї здорові прийшли до стайнї! — Коли Еберман вечером вийшов до свого города, побачив постать. що стояла коло плота.

„Ти. вівчаре?“ спитав. Хвилю не було відповідї. Він ждав тихо. Як мило пахли липи — який тяжкий був воздух“ — —.

„Ну, тепер можеш. Ебермане взяти собі від мене безрогу. Завтра приведу її тобі.

„Чи твій хлопець, вівчаре?...“ Він мовив нишком: „Не пережив Львова, шевче. То стало ся ще попереднього тижня, а я все ще ждав на відомість. Молив ся за нього в церкві в сю і в попередну неділю — —“ а відтак у страшнїй розпуцї: „Та то лише для нього жило ся — то перший раз, що я міг собі опасти безрогу — тепер можеш її собі взяти, шевче — тепер вже все пропало — і я її не хочу більше видїти—“.

Йому хлинули сльози і він заломив худі руки перед своїм довгим, вузьким лицем.

Еберман нічого не промовив. Не бороняв йому плакати. В селї прогомонїли останні голоси людські та худобячі, довкруги них стало глухо якби у великій вічности.

„То приведи її завтра д'менї, вівчаре“ — сказав швець. „Їй добре буде у нас, — доки не заріжу її на Різдво. Чи не так?“

„Так на Різдво“ відповів вівчар тихо: „Бо вона вже ладна. Кажи Фридї, щоби її добре годувала“.

„Ти вже можеш бути спокійний“.

Еберман глядів за ним, як він відійшов. Вони не будуть вже скоро говорили про Августа. Так само й про його Гайнріха. Сьвіт мусїв прецїнь дальше поступати і треба було покорити ся судьбі. А неяснє почуваннє, якого він не міг висловити, шептало йому, що й вони, себто вівчар і він, віднесли побіду. Коли вони остали так зрівноважені то ніщо не змогло захитати їхньої гідности; анї здобуттє великого міста — анї втрата гарних, молоденьких синів.

ПЕТРО КАРМАНСЬКИЙ.

Спів відлетних журавлів.

В Карпатах став спокій. Дрімливими верхами
Ходили білі мли, голубили лїси.
Вечірнїй сумерк плив зарінками, лугами
І сїяв жемчуги сріблистої роси.
Ярами журкотів веселий шум Опору,
А понад всїм неслась таємна пісня бору.

Крізь синяву небес тягнули у вирії
Осїнні втїкачі, відлетні журавлї.
Чарівна тишина родила тихі мрії
І клала їх до сну у захистнім селї,
Що на узбічу гір, закутане імлою,
Леліяло казки про любий рай спокою.

Здавалось, Азіят злочинною стопою
Нїяк не збещестить сих гір і мирних сїл;
Здавалось, гірняки, обняті самотою,
Не збагнуть навіть в снах страшних крівавих дїл;
Здавалось, лиш галки, що вернуть з долів з жиру,
Роскажуть їм колись про пекло сього пиру.

Нараз змінилось все: завмерла дума бору,
Опір здивовано спинив свій бистрий біг
І вслухав ся у шум, що проникав простори.
Втім шлях застугонів під сталю крепких ніг
І враз замаяли Мазепині прапори
І пісня тисячів збудила сонні гори:

„Звершилась міра, кров братів,
Нелюдські злочини катів
І зганьблена народу честь
Зродила месть, кріваву месть!
Най громи грянуть в нашу скрань,
Нехай займеть ся в грудях грань!
Настав наш час, прийшла пора:
Ура на бій! Ура! Ура!“

Як дикий ураґан, як зичний грохіт грому,
Гремів сей бодрий спів по стоках темних гір.
Проснуло ся село, відкрили ся хороми
І в мирних гірняків огнем займяв ся зір.
Вони лишили все: рідню, овес на полю
І, ставувши в ряди, пішли на бій за волю.

Ішли крізь темний вал угорського кордону,
Щоб станути кошем за стінами Карпат,
Щоб там в огні журби скріпити міць розгону
І грянути в Москву, як дикий водопад
І відплатити всї насильства та наруги.
Над ними журавлї співали пісню туги...

Ось образець іґнорування Українців. Староство повіту равського, маючи до диспозиції збіже по утікачах до Росії, віддає його до диспозиції місцевого латинського пароха, а український завідатель парохії нічо про се не знає. Діло не в тім, але маленька справа продажі збіжа — збіже по українських збаламучених хлопах — стає важною.

Коли народ хоче замовити і для себе збіже стрічає його заміт: „чому не ідете до свого пароха записатись на закупно збіжа“,

Винна тут почасти і сама місцева українська інтеліґенція, Много її тут. Не знаю, чи не прийшла ще до себе по ударі, який задали Москалї, знищивши всї українські орґанїзації, чи жде може інструкцій з гори, чи може такой байдужна, та знеохочена до праці, Місто взятись разом і спільними силами відновити упавші товариства, головно економічні, починають витягати давні непорозуміння, справи особисті, а на тім терпить добро загальне.

Народ глядить і питаєсь, де ті економічні товариства наші, чому нам тепер не поможуть, як не матеріяльно то хотяй радою, чому не заступлять ся за нас, та не дадуть робити кривди? Не дивно про те, що потім народ з недовірєм дивить ся на на наші орґанїзації, Ті самі пани будуть по тім нарікати говорячи: „Народ не горнеть ся до товариств, мало заінтересовання“. Най-же самі припишуть собі вину сього.

Тепер час на спільну працю, а не на спори. Лишіть давні непорозуміння, а спільними силами відновіть хотяй се, що було перед війною, щоби нас не заскочили не одні ще несподіванки, тай не іґнорували власти, як се вже почалось.

—ський.

ДР. ОСИП НАЗАРУК.

Велике торжество У. С. С. в полї.

Місце постою І. полку У. С. С., дня 6. жовтня, 1915.

Нинї обходили наші стрільці в полї велике торжество. Декоровано медалями хоробрости 19. українських січових стрільців з другого куріня і 50 з першого. Я взяв участь в торжестві першого куріня.

По чудових осіннїх днях, обсипаних золотою ясністю і обснованих біло-срібним павутинням, що немов безсильними білими нитками старало ся задержати погоду, — надійшла мряка. Крізь неї якось несміло падали перші капли дощу. Вулицями вилюдненого села

перейшли тихо всї січові члени. Осінь взагалї втихомирює людей. Вони мимохіть відчувають велику містерію смерти в природї і поводять ся тодї як дїти в великій святинї. Тихо йшли наші стрільцї ріжноколїрними алеями садів, що виглядали з мряки. По дорозї стояв „лен дрібненький“ з синим цвітом своїм, що пригадує таке небо, якого осїню вже нема — і золотим руном листя, зажурені дерева, і зелені ще ясінї біля опустїлих мужицьких хат і червоним до ран подібним листєм блискучі груші. Так ішли вони аж на толоку над якимсь допливом

відси боєва лїнія так недалеко ще.

Залунала різка, голосна команда. Перший курінь У. С. С. зложив ся в підкову. З неї виступили ті, що отримали відзначення і тепер мали отримати медалї. Довгий ряд — 50 людей. Тільки стрільців нараз ще досї не було декорованих.

Заступник неприсутного полкового отамана Гр. Коссака — сотник Роман Дудинський виголосив до відзначених по воякськи коротку промову: „За вашу хоробрість і заслуги отримуєте признання в формі памяткового відзначення. Нехай воно буде для вас дорогим споминомом з великої війни, в котрій ви приносили в жертву свому народови і державі все, що мали найдорозшого. А для тих з вас, котрі ще відзначеня не отримали, нехай се свято буде заохотою витрівати у великих трудах сеї війни аж до дальшого для нас висліду!“

Заступник полкового отамана приступив до обділювання відзначених медалями. Десятник Підлїсецький держав кількадесять медалів на папері в руках, а сотник Дудинський власноручно припинав їх відзначеним. Срібло і бронза, срібло і бронза. Над'їхала довга колюмна артилерії та зі здивованнєм глядїла на довгий ряд відзначених українських січових стрільців. Вона з пошаною віддавала їм почести — батерія за батерією.

Наступила дефіляда цілого куріня перед удекорованими. Товариші щиро усміхали ся до себе, споглядаючи на мерехтяче срібло і темну бронзу. І тут і там такий сам напис: „За хоробрість“.

Інтересні враження викликають ті кусники металю. В них концентрують ся спомини ряду кровавих днів першого куріня, днів перебутих під Синевідськом і на горах Погар та Ключ під Везер-Саляшом і Тухолькою, на горі Маківцї і під Лїсовичами під Бабином, Калушем і над Золотою Липою та горішньою Стрипою, де стоять села Соколів, Сокільники, Соснів, Бурканів і простягаєть ся памятний степ коло Пантелики.

А рівночасно в другім куріни сотник Дмитро Вітовський в заступстві курінного отомана Дідушка, (котрий тепер на відпустці) урядив таке саме свято, тільки в инший спосіб — „по нїмецьки“, то є в хатї курінної управи. Там такі самі кусники металю викликують в уяві стрільців инакші спомини, инші місцевости: Провал під Веречками і Болехів, Завалів і Заставче, Підгайцї і Семиківцї, Настасів і Людвиківку і — довгі, нервозні ночі на стежах і патрулях; се останнє спільне обом куріням. Спомини — спомини. Чому ми не маємо своїх відзначень?

Ц. к. Полк Українських Січових Стрільців, ч. 1. Курінь: 1. Спис відзначених Українських Січових Стрільців корпусним приказом від дня 16. серпня 1915 до 4. жовтня 1915, котрі одержали декорації дня 6. жовтня 1915: 1. Хорунжий Паньчак Василь, с. II., громада Надїтичі, повіт Жидачів, абсольвент фільос., медаль срібна О. II. кляси, Корп. прик. з дня 4. X. 1915 ч. 1237; 2. Хорунжий Др. Суховерський Осип, с. IV., Чернівцї, канд. адв., медаль срібна О. II. кляса, Корп, прик. з дня 4. X. 1915. ч. 1237; 3) Хорунжий Ковалик Тадій, с. I., громада Витвиця, повіт Долина, абсольвент пром. шк., медаль срібна О. II. кляси, Корп. прик. з 16. VIII. 1915, ч. 1237; 4) Старший десятник Яремич Іван, с, IV., громада Майдан, повіт Станїславів, абсольвент ґімназ., медаль срібна О. II. кляси, Корп. прик. з дня 16. VIII. 1915, ч. 217; 5) Старший десятник Назарак Юлїян, с. IV., громада Черкащина, повіт Чортків, абсольвент ґімназ., 6) Старший десятник Калинец Антін, с. IV., Станїславів, абсольвент реальної школи, медаль срібна О. II. кляси; 7) десятник Білинський Омелян, с. II., громада Мохнате, повіт Турка, уч. VIII. ґімн., медаль срібна О. II. кляси; 8) вістун Томенко Стеиан, с. III., громада Добеславцї, повіт Коломия, уч. VIII. ґімн., медаль срібна О. II. кл., — всї Корп. приказом з дня 4. X. 1915, ч. 1237; 9) Старший десятник Підгородецький Юлїян, с. I., Жидачів, студ. прав., 10) десятник Ґавалко Едвавд, с. I., Велїчка, абсольв. реальн. шк., 11) десятник Лїсевич Лука, с. III., Станїславів, нар. учит.; 12) вістун Клїщ Денис, с. IV., громада Сулятичі, повіт Жидачів, абс, ґімназ.; 13) вістун Ґлова Василь, с. II., громада Мацьковичі, повіт Перемишль, уч. VII. ґімн., 14) вістун Мальований Василь, с. III., громада Звиняч, повіт Чортків, уч. VIII. ґімн.; 15) вістун Когут Ілія, с. IV., громада Кривка, повіт Турка, уч. VI. ґімназ.; 16) вістун Кузьмич Ярослав, с. II., громада Покривцї, повіт Жидачів, абс. ґімназ.; 27) вістун Пушкар Федір, с. I., громада Вербиця повіт Рава - Руська, корабельний паляч; 18) Яблонський Михайло, с. I., громада Любича-камеральна, повіт Рава-Руська, возьний; 19) вістун Андрух Іван, с, III., громада Болестрашичі, повіт Перемишль, уч. VII. ґімн.; 20) стрілець Загаєвич Матвій, с. III., громада Тучапи, повіт Яворів, уч. VII. ґімн.; 21) стрілець Кузьмин Петро, с. I., громада Скварява нова, повіт Жовква, швець; 22) стрілець Гнатишак Дмитро, с. IV., громада Красна, повіт Надвірна, зелїзничий роб., 23) стрілець Чортоломний Панько, с. VI., громада Славітин, повіт Підгайцї, рільник, 24) стрілець Дубницький Стефан, с. I., громада Крехівцї, повіт Станїславів, уч. VII. ґімн.; 25) стрілець Скарвінко Іван, с. II., громада Медика, повіт Перемишль, механїк; 26) стрілець Лазурак Микола, с. IV,, громада Завалє, повіт Снятин. рільник; 27) стрілець Вовк Василь, с. IV., громада Завалє, повіт Снятин, рільник; 28) стрілець Шкрібляк Олекса, с. I., громада Перехрестне, повіт Косів, рільник; 29) стрілець Галяревич Юлїян, с. III., громада Озеряни, повіт Борщів, абсольв. ґімназ.; 30) вістун Смук Ілія, с. I., громада Хмелева, повіт Залїщики, муляр; 31) стрілець Маслянний Евстахій, с. II., громада Бірче, повіт Перемишль, торгов. помічник, всї медаль бронзовий, Корп. приказом з дня 16. VIII., 1915, ч. 217; 32) стрілець Починок Володимир, с. II., громада Джурин, повіт Чортків, абсольв. семин., 33) стрілець Величко Микола, с. II., громада Держів, повіт Жидачів, уч. VII. ґімн.; 34) стрілець Дроздик Осип, с. I., Теребовля, уч. VII. ґімн.; 35) стрілець Підгородецький Степан, с. I., громада Журавно, повіт Жидачів, уч. VII. ґімн., всї медаль бронзовий, Корп. приказ. з дня 6. IX. 1915, ч. 237; 36) Старший десятник Волосянський Омелян, с. III., громада Терна, повіт Старий Самбір, студент медиц., 37) вістун Бабяк Остап, с. III., громада Дусанї, повіт Перемишляни; уч. VII. ґімн., 38) вістун Збудовський Богдан, с. II., громада Новосїлка Язловецька, повіт Бучач, уч. VII. ґімн., 39) Старший десятник Назаряк Юлїян, с. IV., громада Черкавщина, повіт Чортків, абс. ґімн.; 40) Старший десятник Загаєвич Микола, с. III. Яворів, студ. прав; 41) вістун Роздольський Олекса, с. IV., громада Доспатир, повіт Городенка, студент фільозофії, 42) вістун Коцюба Михайло, с. I., громада Угринь, повіт Чортків, масар; 43) вістун Урбанович Микола, с. IV., громада Березів великий, повіт Печенїжин, уч. II. року сем.; 43) стрілець Вінтонюк Андрій, с. III., громада Вербіж, повіт Коломия, рільник; 45) стрілець Харамбура Роман, с. III., Яворів, студент прав; 46) стрілець Штайнер Іван, с. II., громада Вигнанка. повіт Чортків, зарібник, медаль бронзовий, Корп. приказом з дня 4. X. 1915, ч. 1237; 47) вістун Мінїв Олекса, с. II., Стрий, студент прав; 48) вістун Грех Яким, с. III., громада Якубова воля, повіт Дрогобич, студент фільозофії; 49) вістун Дицьо Михайло, с. I., Львів, уч. II. року семін., всї медаль бронзорий, Корп. приказом з дня 16. VII. 1915, ч. 217; 50) стрілець Семанюк Іван, с. II., Львів, уч. II. року семінара, медаль срібний О. II. кл., Корп. прик. з дня 4. X. 1915, ч. 1237.

Спис відзначених Українських Січових Стрільців від дня 16. серпня 1915 до 4. жовтня 1915, котрі ще не одержали удекорування. 1) десятник Демків Хедір, с. VI., громада Прошова, повіт Тернопіль, уч. III. р. семин., медаль бронзовий, Корп. приказом з дня 16. VIII. 1915, забитий 7. IX. 1915; 2) десятник Розметанюк Ілько, с. III., громада Королївка, повіт Товмач, студент прав, медаль бронзовий, Корп. приказ. з дня 16. VIII. 1915, ч. 237, полонений 7. IX. 1915; 3) стрілець Ридель Хедько, с. I., громада Івачів горішний, повіт Тернопіль, рільник, медаль бронзовий, Корп. приказом з дпя 16. VIII. 1915, ч. 237, полонений 7. IX. 1915; 4) стрілець Петрусяк Іван, с. II., громада Гусаків, повіт Перемишль, абс. ґімназ., медаль бронзовий, Корп. приказом з дня 16. VIII. 1915, ч. 237, полонений 14. IX. 1915, 5) стрілець Кіндратюк Степан, с. III., громода Пеняки, повіт Броди, уч. VIII. ґіму., мед. бронзовий, Корп. приказом з дня 16. VIII. 1915, ч. 237, полонений 14. IX. 1915; 6) стрілець Тимосишин Матій, с. III., громада Кольбосєвичі, повіт Рудки, торгов. помічник, медаль бронзовий, полонений 14. IX. 1915; 7) стрілець Гнида Осип, с. III., громада Кольбосєвичі, повіт Рудки, торгов. пом., мед. бронзовий, Корп. приказом з дня 16. VIII. 1915, полонений 14. IX. 1915; 9) десятник Франтик Володимир, с. II., громада Вигнанка, повіт Чортків, абс. ґімн., медаль бронзовий, Корп. приказом з дня 6. IX. 1915, полонений 14. IX. 1915; 9) десятник Дмитрик Юрко, с. I., уч. пром. шкоми, мед. бронз., Корп. приказом з дня 6. IX. 1915, ч. 237, ранений в шпитали 14. VIII. 1915; 10) стрілець Сендерський Козьма, с. I., громада Кути, повіт Косів, стельмах, медаль бронзовий, Корп. прик. з дня 6. IX. 1915, ч. 227, полонений 7. IX. 1915, 11) стрілець Крицький Іван, с. II., громада Павшівка, повіт Чортків, уч. VIII. ґімн. мед. бронз., Корп. прик. з дня 6. IX. 1915, ч. 237, полонений 14. IX. 1915; 12) вістун Білинський Володимир, с. III., Надвірна, уч. VII. ґімн., медаль бронзовий, Корп. прик. з дня 6. IX. 1915, ч. 237, ранений в шпитали 18. VI. 1915; 13) вістун Болехівський Август, с. IV., Долина, уч. VII. ґімн., ме1. бронзовий, Корп. прик. з дня 6. IX. 1915, в каурі; 14) стрілець Коральчук Микола, с. IV., Коросно, рільник, мед. бронз., Корп. приказом з дня 6. IX. 1915, ч. 237, ранений в шпитали.

Спис У. С. С. II-го куріня відзначених медалями дня 6. жовтня 1915

1) Дідушок Петро; 2) Черник Федь; 3) Мицик Василь; 4) Чепельовський Степан; 5) Пасїка Петро; 6) Маслїй Василь, всї мед. срібну II. кляси; 7) Дацків Евген; 8) Олїйник Ілько; 9) Чабан Іван; 10) Колодій Михайло, погиб; 11) Рудкевич Осип; 12) Шелепко Осип; 13) Ярем Осип; 14) Коваль Віктор; 15) Копельчук Мимайло; 16) Смолницький Степан; 17) Калїсняк Дмитро; 18) Бочан Іван; 19) Поридко Іван, всї медаль бронзовий.

Відзначені передтим (спис частинний): 1) Навропький Осип, мед. срібну II. кляси; 2) Черник Федь, мед. срібну I. кл.; 3) Дідушок Петро, мед. срібну I. кл. і бронзову; 4) Яремкевич Северин мед. срібну I. кляси; 5) Добрянський Аґатон; 6) Чичкевич Михайло; 7) Роґульський Іван; 8) Стрільчук Людвик; 9) Опока Микола; 10) Вербняк Михайло; 11) Михайлів Федь; 12) Матчак Михайло; всї срібну медаль II. кл.; 13) Саджениця Михайло, медаль I. кляси; 14) Ґулка Михайло, медаль срібну II. кляси; 15) Білинський Волод.; 16) Мінчак Михайло; 17) Соколовський Юлїян, всї медаль бронзову.

НОВИНКИ.

— **Від Видавництва.** Заохочені сердечним приняттєм, із яким „Українське Слово“ стрічає ся в щораз-то ширших кругах нашої суспільности, рішили ся ми побільшити обєм дневника, завести всякі можливі технічні улїпшення, задержуючи притім ту саму цїну предплати.

Позатим не проголошуємо нїяких проспектів, програм нї обіцянок, бо такі річи — нинї по році болїсних переживань і сумних досвідів — приймають ся з недовірєм. „Українське Слово“ буде далї висловом повного українського життя, а також думок і почувань тих, що остали на своїй землї.

Той дух, що оживляв нас в часах десятьмісячної голгофти і в днях визволя, дух української єдности, скріплення, самопевности в будованню на своїм тільки буде й на далї душею „Українського Слова“.

— **Болить їх серце.** Істиннорусскіе люде такі висказують бажання; Розігнанне жидівської думи на чотири вітри, натомість скликанне земств. Рівноуправлення інородців булоби погубою для Росії. Росія повинна зречи ся бути огнищем польських змагань а одинокою своєю метою уважати на ново завойовання російської Галичини.

— **Подумаймо й про наших Січових Стрільців!** „Жіночий комітет для несення помочи Ур. Січовим Стрільцям“ з огляду на надходячу зиму, звертає ся до усіх, котрим лежить на серци здоровле тих, що за нас борють ся, життє і кров дають — наших Січових Стрільців, щоби складали для них, що лиш мають і можуть. Принимаємо усьо, бо усьо потрібне: полотна, вовняні матерії, обуве, коци, капи, кожушки, плащі, пелерини, хустки, так нові як і старі, усяке біле та одіж, як рівнож такі річи, як кальоші й інші ґумові вироби, хочби і старі. В першій мірі просимо о хочби як маленькі грошеві лепти,

Думаємо, що всім однаково лежить на серци так важна справа і ніхто не перейде, щоби не докинути своєї лепти. якої небудь натури. Бо ми занадто цїнимо і відчуваємо долю тих, що за вітчину усьо жертвують.

Подяку за се відчуємо у своїх серцях переконанєм, що сповнили ми святий обовязок супроти своїх великих довжників.

Грошеві датки просимо слати на адресу: Пріют Української Самаританської Помочи у Львові, вул. Петра Скарги, ч, 2 а, а прочі датки в склепі „Труду“, Ринок, ч. 38.

— **Українське, гарне дївчатко Володимира Сениця** зложила в Команді Збірної У. С. С. у Львові К 22.— на фонд Інвалїдів Українських Стрільців, оснований штабовим лїкарем ц. к. армії д-ром Осипом Ковшевичем. Збірка доконана в селї Запитові, львівського повіта в день уродин Й. Цісарського Величества.

Кромі того зібрала та дївчинка 20 кор. на „Рідну Школу“. Честь і слава лепському дївчаткови!

— **Хибна вістка.** Оноді подали ми в новинках вістку про село Чернуповичі. Нинї можемо ствердити, що полягала вона на хибній інформації. Іменно люде працювали в поли в наслідок заряджень військових властей а сам місцевий парох о. Левицький зовсїм тут непровинний. Зазначуємо се тимбільше, що о. Левицький в часї московської інвазії богато натерпів ся і від Москалїв і від тих, серед яких трудив ся.

— **Побоюванне болгарського посла при відїздї з Нїшу.** Болгарський посол, який після зірвання дипльоматичних зносин Болгарії зі Сербією вернув до Софії, оповідає, що в послїдних 14 днях Серби відносились до нього дуже ворожо. Він не міг вийти на улицю, сидів в посольстві наче вязень. Страх його збільшив ся, коли його служачого товпа напала на улиці та побила. Тільки Радославову має він завдячувати, що вийшов з матнї цїло. Болгарський президент мінїстрів заявив іменно Сербії, що позволить вийти сербському послови з Софії аж по повороті болгарського посла з Нїшу. Що до теперішнього політичного життя в Сербії заявив посол, що цїлий край опанував смуток та пригноблення. В Нїші вже не сподїють ся помочи ні почвірного порозуміння; цїла ненависть Сербів звертає ся проти Греції.

— **Відзначене офіцира Українця.** Надпоручник п. Рудольф Зибачинський дістав за хоробре поведенє перед ворогом найвище відзначенє (Signum laudis). П. Зибачинський стояв через цїлий час війни на полю битви разом з нашими буковинськими жовнярами Українцями, дїлив з ними долю і недолю. Перебуває тепер на відпустці на Буковинї. — Михайло Сопід фельдфебель при 85 полку відзначений малою срібною і малою бронзовою медаллю.

— **Холера в Галичинї.** В послїднім часі стверджено слїдуючі случаї холери: 3 случаї в 1 громадї повіта Бережани, 6 случаїв в 1 громадї пов. Бучач, 24 случаї зголошених додатково в 2 гром. пов. Камінка струмілова, 1 случай в пов. Рава руська, та 2 случаї в 1 повітї Зборів.

— **Історія зі смальцем.** У вересні спровадив до Львова угорський купець Найвельд цїлий зелїзничий віз смальцю, та мимо сього, що в містї давала ся відчувати щораз більша недостача сього артикулу, спекулянтови не спішилось з виладовуванєм. Числив він на підвижку цїни, бо деяким купцям продавав 1 кільо по 7 К хоть сам платив тільки 3 К.

Вкінцї військові та міські власти впали на слїд сеї спекуляції, та сконфіскували купцеви товар. Управа міста мала продати смалець в дорозі публичного переторгу. В четвер о год. 9. рано мала відбутись лїцитація в міській різнї, Та до продажі не дійшло з „формальних“ зглядів, лїцитацію відложено на вчерашній день. Тимчасом вчера щез цїлий ваґон смальцю з двірця Підзамче, куди дістав ся таємничим способом з головного двірця. Справа дуже загадочна та цікава!

— **З крівавих боїв в Карпатах,** в котрих побіч союзних військ визначну участь взяли Українські Стрільцї, виставить кіно „Аполльо“ в салї музичного Товариства при вул. Хорущини ч. 7, шість знимків.

— **Ректор московского унїверситету про українську державу.** З нагоди отворення нового академічного шкільного року на унїверситетї в Москві виголосив професор історії М. Любавський святочну мову, в якій сказав між іншим:

Німеччина та Австро-Угорщина плянують відбити нам Польське Королївство і Курляндію, та з південно-західних ґуберній утворити українську державу під пановаинєм Гонгенцолернів або Габсбурґів. То означалоб втрату здобутків Катерини, Петра І. та Олексія Михайловича, Наш державно-історичний розвій серед якого ми жили три століття упав би; могуча Росія в тім случаю зійшлаб до ролї колишнього московського князївства“.

— **Землетрясенне на Украх.** З Темешвару доносять, що 10. с. м. в ночи далось відчути досить сильне землетрясене, так, що меблї, образи та домашня обстанова хиталась та падала на землю. В мурах поробились риси. Найсильнійше землетрясенне було о год. пів до 11. в ночи і тревало через 10. мінут,

— **Підмога для державних урядників.** Правительство має намір прийти з одноразовою помочю державним урядникам до VIII. кл. ранґи включно. Уповновласнені власти мають сю справу полагоджувати без індивідуальних просьб петентів на підставі предложень наставників та шефів бюр.

— **Quousque tandem?...** Питаємо доки Уряд громадський місточка Угнова буде легковажити українську мову? Се здавалоб ся неймовірне, щоби в чисто українськім місточку де начальником громади є Українець, систематично іґноровано українську мову?! Чи Уряд громадський забув, що корінне населене місточка є українське, хиба може його оповіщення та розпорядження не відносять ся до місцевих Українців?

— **Конець Распутина.** Довголїтний любимець російського царя, звісний монах Распутин, що через довший час тряс цїлим царським двором, попав тепер в неласку та зістав висланий на вигнанне на Сибір. Підчас послїдної подорожі Горемикіна до головної воєнної кватири, нинїшнїй диктатор Росії заложив ся з Распутіном, котрий з них має більший вплив на царя. Оказалось, що Распутин остав ся без впливу. та зістав цїлком побитий.

— **Вільні учительські посади в люблинській ґубернії.** Управа шкільної ради в Люблинї оголосила конкурс на цїлий ряд вчительських посад на провінції. Просьби з поданнєм кваліфікації, віку, та практики належить вносити до Управи шкільної ради в Люблинї (Посзуїтська палата, побіч катедри).

— **Одно яблоко для кождого жовніра.** Торгівники овочів в зєдинених державах утворили зпоміж себе комітет, котрий має занятись збіркою та висилкою овочів до Европи. Кождий жовнїр всїх воюючих европейських держав в стрілецьких ровах та в шпиталях має дістати по одному яблоку.

Роздїлом займуть ся Товариста Червоного Хреста.

Умисно до тої цїли призначений корабель має відплинути з Америки 19. жовтня. Вартість сих яблок оцїнюють на півтора міліона корон.

ОПОВІСТКИ.

◯ **На Рідну Школу** зложили в Адмінїстрації „Українського Слова“ слїдуючі Доброд її: Михайло Гой. хорунжий 50 пп. 50 к. о. Николай Іванців в Вацовичах, збірка з акафисту 5 к, Іван Голда 2 к, о. П. Процько 1 к. Іван Підкович 5 к, Володимира Сениця збірка підчас акафисту в Запитові 30 к.

Гроші ті передаю Шкільному Кружкови У. П. Т., який складає отсим жертводавцям сердечну подяку.

◯ **Дирекція ц. к. учительської семінарії** в Станиславові оповіщує:

З причини, що значна часть молодїжи не могла з ріжних оправданих причин явити ся до вписів в речинцї — продовжає ся вимkово вписи до приготовляючої кляси й на І. рік до дня 24. жовтня (н. ст.) с. р. включно. Дня 25. с. м. відбудуть ся вступні іспити.

◯ **Дирекція „Руської Щадницї“ в Перемишлї** подає до відома, що урядує як передтим — в тім самім льокали і в тих самих урядових годинах. Від вкладок платить $4\frac{1}{2}\%$, а рентовий податок оплачує з власних фондів.

◯ **Орґанізація учителів прив. українських ґімназій** взиває всїх п. п. Товаришів, що служили і нових, що бажають служити в прив. укр. ґімназіях, щоби безпроволочно подали Орґанізації свої адреси, означили предмети, яких навчали згл. яких можуть навчати, — в цїли обсади приватних ґімназій, а військових ще й о відпис Landsturmlegitimationsblatt-у згл. о всї дати потрібні до вирекламовання їх.

◯ **Вп. професор Василь Білецький** прислав з Відня вже вдруге с. р., на мої руки жертву на школу ім. Б. Грінченка в квоті 5 К. за що в імени кружка У. П. Т. а особливо в імени всеї дїтвори шкільної складаю ласкавому Жертводавцеви прилюдно сердечну подяку. Від управи школи Сіяк.

Посмертна згадка.

†

ТИМОТЕЙ ОЛЕШКО

Кадет.

На полї слави. „під гук гармат від куль чужих“ склонив Він свою буйну голову до раннього спочинку, дня 16/IX с. р.

Покійний родив ся 1894 р. у селї Поздячах, перемиського повіту. Від маленька — сирота, вбогий, мостив собі життєвий шлях тяжкою працею — а Доля стелила йому під ноги лиш острі колючки. Та сильний вірою і кріпкий духом не зневохотив ся а ішов вибраною дорогою, вірний свойому покликанню. В перемиській ґімназії, став Він між першими, а працею єднав собі симпатиї і признання товаришів і старших.

Годить ся згадати його заслуги і працю у йогож власнім селї. Львину заслугу поклав Він около зорґанїзовання, основання і підтримування читальні і „Січи“. Дуже часто читав свої популярні відчити перед чисельно зібраним громадянством. Громадяне його села відносились до нього щиро і вельми прихильно. Брав ся також за лїтературну працю. В р. 1914 зложив іспит зрілости в перем. укр. ґімназії і лагодивсь на фільозофію.

Та Бог не дав.

Ляг головою як жертва світової заверюхи.

Надіслане.

За сю рубрику редакція не відповідає.

Оголошення.

Bekanntmachung.

Auf Grund des Reichsgesetzes vom 4. September 1915 betreffend die Abänderung des Reichsmilitärgesetzes ist an alle deutschen Wehrpflichtigen, die nach dem 8. September 1870 geboren und entweder als Dienstunbrauchbar ausgemustert, oder als

a) dauernd ganzinvalide oder dauernd garnisonsdienstunfähig aus dem Herr;

b) oder der Marine entlassen worden sind, die Aufforderung ergangen, sich bei den Ersatzbehörden zur Nachmusterung anzumelden. Diese Aufforderung richtet sich auch an die im Auslande lebenden Wehrpflichtigen mit der Massgabe, dass zunächst nur die in den Jahren 1876 bis 1895 geborenen, in die Heimat zurückzukehren und sich dort zur Nachmusterung zu stellen haben. Von der Nachuntersuchung und Rückkehr bleiben jedoch die in den Jahren 1914/1915 im Kriege, d. h. beim Feldheer beschädigten, als dauernd dienstunbrauchtbar entlassenen vorläufig befreit.

Hiernach werden alle in Galizien und der Bukowina sich aufhaltenden, von der vorgedachten neuen Bestimmung betroffenen deutschen Wehrpflichtigen aufgefordert, ihrer Pflicht zur Anmeldung und zur Gestellung nachzukommen. Die Anmeldung kann schriftlich unter Beifügung der militärischen Ausweispapiere bei zuständigen Ersatzbehörde oder dem unterzeichneten Konsulat, die Gestellung bei dem der Grenze zunächst gelegenen Bezirkskommando erfolgen. Wehrpflichtigen, die nicht im Besitze von militärischen Ausweispapieren sind, erhalten vom Konsulat einen Ausweis, der zur freien Fahrt auf den Eisenbahnen berechtigt.

Lemberg, den 6. Oktober 1915.

Kaiserlich Deutsches Konsulat für Galizien und die Bukowina in Lemberg.

Руська Щадниця
в Перемишлі
вулиця Косцюшки ч. 3.

Принимає щадничі вкладки щоденно в годинах урядових і опроцентовує їх на 4½%, починаючи вже від слідуючого дня по дни зложения аж до послідного дня перед днем відобрания.

ВКЛАДКИ в „Руській Щадниці“ можна складати особисто в касї товариства, почтовими переказами, грошевими листами, чеками почтової Щадниці, які Дирекция Щадниці на жаданнє безплатно достарчає, і в філїях банку австро-угорського на рахунок „Руської Щадниці“.

Удїляє позичок: а) гіпотечних платних піврічними амортизацийними ратами на протях літ 10—45 після вибору позичаючого; б) на льомбард ефектів, й на ескoнт векслїв. Справи позичок полагоджуєсь можливо скоро.

Всяких інформаций і друків удїляє канцелярия „Руської Щадниці“ ул. Косцюшка. Народний Дім, І. пов., щоденно безкорисно в годинах урядових від 9—1 год. кромі недїль і руських свят.

Після § 14. устава „Руської Щадниці“, затвердженого через ц. к. міністерство внутрішних справ вкладки в товаристві „Руська Щадниця“ в Перемишли надають ся до льокациї пупілярних, фондацийних і т. п. капіталів, має отже „Руська Щадниця“ пупілярну обезпечу.

Асекуруйте своє майно від огню в
„ДНЇСТРІ“

Кождий Українець повинен асекуровати ся від огню, щоби на случай пожежі не понести страти, бо достаток одниці то добробит цілого народу.

Кождий Українець повинен асекуровати ся тільки в товаристві взаїмних обезпечень

„Днїстер“

Нема жадного иншого українського товариства асекурацийного — тільки один

„Днїстер“

„Днїстер“ рахує найдешевші оплати за обезпечення селянських будинків.
„Днїстер“ звертає кождорічний чистий зиск своїм членам.
„Днїстер“ оцінює та виплачує шкоди по огні скоро і ретельно, а на членів оцінкової комісії запрошує все двох господарів.
„Днїстер“ дає підмоги українським школам і бурсам — де виховують ся селянські діти.

Люде асекуровані в „Днїстрі“ можуть дістати позичку у всїх великих банках і в товаристві взаїмного кредиту „Днїстер“.

Власні фонди „Днїстра“ виносять з кінцем 1913 року 4,473.970 корон,

В „Днїстрі“ можна обезпечати від крадежи з вломом движимости всякого рода, а товариства кредитові готівку, цінні папери і векслї за дешевою оплатою премії

Адреса „ДНЇСТРА“:
Товариство взаїмних обезпечень
„Днїстер“, у Львові,
у власнім домі вулиця Руська ч. 20. Тел. 788.

Війна!

Ширять ся пошестні недуги: кір, дифтерія, шкарлятина, дизентерія, тиф черевний і пятнистий, віспа звичайна і вітрова, холера азійська і домашня та ин. Як хоронити ся перед ними і як їх поборювати подає докладні вказівки

ПОРАДНИК ГІГЕНІЧНО-ЛІКАРСЬКИЙ

Недуги пошестні

зладив

Д-р ЕВГЕН ОЗАРКЕВИЧ,

Ціна брошурованого примірника 1 К. оправленого в полотно з витисками 1·60 кор., — на рекомендоване порто треба долучити 35 сот. — Замовлення слати на адресу: Канцелярія Товариства „Просьвіта“ Львів, Ринок ч. 10.

На продаж льоха, поросна, дворічна. Упоросить ся 15/11 пацят десятеро з 24/8. Раси вестфальської. Ціну подасть ся замавляючому, на відповідь прислати подвійну картку. Зародова хлївня Івана Фодчука, Тулова, п. Снятин, 2—2

Приймаю замовлення

на пруський уголь для Львова і провінції.

Парохіяльні Уряди і Управи Шкіл осібний опуст. Купую двора ваґонами, льоко кожда зелізнича стація і плачу найвисші ціни.

Зголошення: **А. Березовський,**
ул. Листопада ч. 1. Б.

3—6

Рублї і марки

вимінює по найвищім курсї

Земельний Банк гіпотечний

(спілка акційна)

у Львові, вулиця Підвале 7.

Поручення з провінції полагоджуєсь оборотною почтою.

Гр. Михайлович, студент медицини, пошукує п-ни Наталії Бардинівної, студентки фільозофії з Ланів польських біля Камінки Струмілової, та просить єї о вістку під адресою: Nagyvarad Inf. Rgmt. 70., 6. Komp., або Graz Grillparzerstrasse 8. p. I. 1—2

Краєвий Союз господарсько-торговельних Спілок

ЛЬВІВ,

вул. Зїморовича ч. 20.

Продає в своїм льокалї
коси, виконані з найлучшої стирійської сталї, ковальські сталеві серпи, брусики, перстені, молотки до клепання кіс. Байцу проти сніти. Вапно пашне „Бартеля“. Насіннє ріпи стернянки, зі своїх Складів: в Перемишлї, Стрию і Коломиї, висилає всї штучні погної і господарські знаряддя.

В справі зелїзничих посилок заходять ще трудности і тому о пораду належить відносити ся до Дирекції Краєвого Союза господарсько-торговельних Спілок у Львові.

Порядок поїздів.

Час приїзду і відїзду почтових поїздів у Львові важний від І-го жовтня 1915.

Середно-европейський час:

До Львова приходять в напрямі

З Перемишля 6·00, 7·28, 6·08, 6·45.
„ Станиславова 5·53, 5·12.
„ Самбора 9·38.
„ Стрия 8·05, 4·48.
„ Підгаєць 11·24.
„ Рави Руської 5·40.

Зі Львова відходять в напрямі:

До Перемишля 9·09, 8·55, 10·57
„ Станиславова 9·40, 4·00, 7·15.
„ Самбора 2·16.
„ Підгаєць 4·38.
„ Рави Руської 11·45.

УВАГА: Нічна пора від 6·00 вечер до 5·59 рано назначена товстими числами.

Видає і відвічає за ред.: Д-р Сидір Голубович. Друкарня А. Гольдмана, Львів, ул. Сикстуська 19.